

4.5.2017

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Asia: HE 16/2017 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi pelastustoimen järjestämisestä

Pirkanmaan sairaanhoitopiirin asiantuntijalausunto

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki pelastustoimen järjestämisestä. Lakiesityksen valmistelun kuvauksessa todetaan, että esitysluonnos liittyy olennaisesti laajempaan uudistuskokonaisuuteen eli maakunta- sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämistä koskeviin uudistuksiin. Useiden toisiinsa liittyvien lakiuudistusten vaikutusten arvioiminen on haasteellista. Tässä lausunnossa keskitytään esityksen niihin kohtiin, jotka sivuavat sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja ennen kaikkea ensihoitoa sen osana, sekä järjestämisen etä tuottamisen tasolla.

Palveluiden järjestäminen

Pelastustoimen järjestämisvastuu ehdotetaan säädettäväksi maakuntalaissa tarkoitettujen maakuntien tehtäväksi. Pelastustoimen toimiminen jatkossakin osana ensihoidon palveluketjua edellyttää, että pelastustoimi ja ensihoito organisoidaan maakunnissa samaan oikeushenkilöön. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuu on vastaavilla maakuntalaissa tarkoitetuilla maakunnilla.

Esityksen tavoitteena on selkeyttää pelastustoiminnan ja siviiliviranomaisten johtamista sekä koordinoitua laaja-alaisen uhkien torjunnassa. Pelastuslaitosten on oltava johdettavissa valtakunnallisesti ja niiden on kyettävä toimimaan yhteistyössä keskenään sekä muiden pelastustoimintaan osallistuvien viranomaisten kanssa.

Ensihoitopalveluun liittyviä sekä järjestämis- että tuottamistason tulevia tehtäviä kuvataan tarkemmin nyt lausuntovaiheessa olevissa asetustalouksissa ensihoitopalvelusta ja lakiluonnoksessa terveydenhuoltolain ensihoitoa koskevista muutoksista. Laki- ja asetustalouksissa korostuvat ensihoitopalvelun, sekä laajemmin sosiaali- ja terveydenhuollon päivystystoimintojen valmius ja varautumissuunnittelun ohjaus sekä maakuntatasolla että maakuntarajat ylittävänä kansallisesti verkottuneena organisaationa ensihoitokeskusten ja sote-valmiuskeskusten toimesta.

Lakivalmistelussa tulee selkeästi huomioida valmius- ja varautumissuunnittelun ja strategisen johtamisen toteutus, integraatio ja johtosuhteet toimialojen välillä sekä maakuntatasolla että ylimaakunnallisina toimintoina.

Palveluiden tuottaminen

Vaikka lausuttavana on laki pelastustoimen järjestämisestä, on lakiesityksen keskeisenä perusteena ensihoitopalvelun tuottamistason organisoituminen ja sen mahdollistaminen pelastustoimen toimesta, ja siksi järjestämislain yhtey-

4.5.2017

dessä on perusteltua tarkastella tuottamisen toteuttamisvaihtoehtoja yksityiskohtaisemmin. Esityksessä korostetaan tarvetta pelastustoimen organisoinniseksi sosiaali- ja terveystoimen palvelurakenteen uudistamisen kanssa yhdenmukaisen aluejaon ja järjestämismallin pohjalta, koska sillä turvataan pelastustoimen mahdollisuus jatkossakin suorittaa ensihoitotehtäviä ja ensivastetehtäviä sen mukaan kuin sosiaali- ja terveystoimen viranomaisten kanssa erikseen sovitaan. Tällä hetkellä pelastustoimi on valtakunnallisesti erittäin merkittävä ellei merkittävien palvelujen tuottaja sosiaali- ja terveystoimen vastuulla olevissa ensihoitopalvelutehtävissä ja pelastustoimella on tahtotila toimia jatkossakin merkittävässä roolissa ensihoitopalvelun tuottajana. Ehdotetun lain mukaan pelastustoimen palvelujen tuottamisesta vastaisi maakuntalain 52 §:ssä tarkoitettu maakunnan liikelaitos. Maakunnassa voi olla yksi tai useampia liikelaitoksia. Odotettavasti maakuntiin pääsääntöisesti perustetaan erillinen pelastustoimen liikelaitos ja sosiaali- ja terveystoimen liikelaitos.

Mikäli liikelaitokset toteutetaan edellä kuvatusti erillisenä, tulee näiden keskinäistä suhdetta ensihoitopalvelun tuottamisessa selkeyttää. Mikäli pelastustoimen liikelaitos tuottaa maakunnassa ensihoitopalvelua, tulee sen paitsi valvoa oman toimialansa, pelastustoimen toiminnan asianmukaisuutta, myös sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lakiehdotuksen 24§:n mukaisesti tuottamiensa sosiaali- ja terveyspalvelujen eli ensihoitopalvelun toiminnan asianmukaisuutta ja laatua ja sekä laatia omavalvontasuunnitelma 1 momentissa tarkoitetun oman toiminnan valvonnan ja maakunnan kanssa tehdyn sopimuksen seuraamiseksi.

Ei ole tarkoituksenmukaista, että ensihoitopalvelun tuottaminen, suunnittelu, ohjaaminen ja valvonta hajautetaan maakunnassa useamman liikelaitoksen tehtäväksi. Toisaalta, mikäli ensihoitopalvelun tuottaminen maakunnan toimesta sekä mahdollisten täydentävien yksityisten ensihoidon palveluntuottajien osalta alihankintana keskitetään organisaationa pelastustoimen liikelaitokselle, tulee liikelaitoksen sisällä erottaa selkeästi sen pelastustoimen tuottamiseen liittyvä toimialakohtainen ohjaus, suunnittelu ja valvonta, sekä vastaavat toiminnot sosiaali- ja terveystoimen tuottamisessa. Terveystoimen ammattihenkilöt ensihoitajista vastuulääkäritasolle ovat sosiaali- ja terveystoimen järjestämisvastuulla olevia tehtäviä tuottaessaan sosiaali- ja terveystoimen palveluksessa ja ohjauksessa, tuottamisjärjestelystä riippumatta.

Varautumis- ja valmiustoimintojen, ensihoito- ja ensivasteyksikkötoimintojen sekä operatiivisen johtamisen ja johtamisjärjestelmien tuottamisessa ja saman liikelaitoksen sisällä on nähtävissä merkittäviä synergiaetuja, vaikka toimialakohtaiset vastuut erotetaan. Myös lakiesityksen perusteluissa korostetaan pelastustoimen ja ensihoitopalvelun tuottamisen synergiaetuja seuraavasti: "Pelastuslaitosten hoitaessa ensihoito- ja ensivastetehtäviä voitaisiin pelastustehtäviin sekä ensihoito- ja ensivastetehtäviin käyttää samaa asemaverkostoa, samoja tukitoimintoja, osin samaa henkilöstöä, samoja toimintamalleja ja yhteisiä harjoituksia, yhteistä vara- ja suuronnettomuusvalmiutta." Sosiaali- ja terveystoimen järjestämisvastuulla olevia toimintoja tuotettaessa synergiaedut ovat vain osittaiset. Asetetun palvelutason saavuttamiseksi toimialoilla voi olla eriäviä tarpeita, eikä yhden toimialan toimintamallit, asemaverkosto-, tukitoiminto- tai henkilöstöresurssit tai -tarpeet voi olla määrääviä tekijöitä toisen toimialan palvelujen tuottamisessa. Esimerkkinä, pelastustoimen ja ensihoitopalvelun asemaverkosto ja asemoiden vaatimustasoon liitty-

4.5.2017

vät erilaiset vaatimukset, eikä ensihoitopalvelun verkosto voi siten tukeutua yksin pelastustoimen nykyiseen asemaverkostoon, joka monin paikoin on rakenteeltaan ensihoitopalvelun tarpeisiin nähden raskaampi ja harvempi.

Tampereella 4.5.2017

Kaius Kaartinen
ensihoitopalvelusta vastaava lääkäri
Pirkanmaan sairaanhoitopiiri